

Can Ricart

Anàlisi d'una distància

Rafa Cáceres

El passat 28.06.2006 va tenir lloc, a la seu del Col·legi d'arquitectes, l'explicació de la darrera proposta de l'Ajuntament de Barcelona sobre el futur urbanístic de Can Ricart, a càrrec de l'arquitecte en cap de l'ajuntament. Amb el seu discurs -Sr. Oriol Clos - va intentar demostrar que la nova proposta recollia alguns dels continguts manifestats per La Plataforma de Can Ricart, i ens va informar que el nou pla passaria al tràmit de la informació pública. Comprovar fins a quin punt la nova proposta permet compatibilitzar els objectius municipals i els de la plataforma ciutadana requereix destriar la seva proximitat o llunyania en qüestions tals com: el plantejament urbanístic i arquitectònic; el significat de la preservació patrimonial o el concepte d'equipament. Les següents línies pretenen ser un breu resum d'anàlisi d'aquestes distàncies:

a) El plantejament urbanístic general

Part del discurs del Sr. Oriol Clos es va centrar en la indiscutible versatilitat de l'illa Cerdà per adaptar-se a diferents situacions urbanes. Tant es així que Barcelona compta amb un ampli repertori d'illes Cerdà agrupades; o d'illes que compatibilitzen diferents geometries, escales edificatòries i usos. Estem d'acord que aquesta versatilitat, que ha servit per diversificar les propostes en el 22@, hauria de facilitar l'apropament entre els dos enfocaments.

b) Sobre l'ordenació i la concepció arquitectònica

En aquesta qüestió es comença a detectar que la darrera proposta municipal neix d'una voluntat de pacte, però que no aconsegueix amagar la seva manca de convenciment. Això es constata en dos elements significatius de la proposta:

- *Sobstancialitza la visió del conjunt de Can Ricart des del Parc Central.* Creiem que, ofegant i amagant l'arquitectura del recinte, es pretenen ocultar els seus continguts i evidència l'esmentada manca de convenciment en la proposta de la Plataforma de Can Ricart. És la utilització del recurs del maquillatge davant d'un espai que es percep com d'una càrrega formal insuficient, la qual cosa expressa una dificultat cultural per resoldre situacions complexes que són fruit de la pròpia història de la ciutat.

- *S'intenta fer conviure volumetries molt pesants en relació a l'escala de les petites naus industrials.* La desproporció equival a anunciar la futura mort d'aquestes últimes. Si el problema fos encabir una edificabilitat ja compromesa, cal recordar que l'ajuntament té una llarga experiència en utilitzar mecanismes urbanístics per transferir aprofitaments. I si el problema és de tipus cultural, d'assimilar allò monumental a la simple dimensió, ens trobem davant una distància difícil de superar, ja que l'arquitectura oficial municipal no es distingeix per apreciar el caràcter monumental en les petites arquitectures o les opcions on el rigor projectual vol compensar l'absència d'espectacle.

c) Sobre la preservació del conjunt patrimonial

La proposta municipal planteja la mutilació del conjunt urbà de Can Ricart. Una política creïble de respecte al patrimoni arquitectònic de la ciutat hauria de passar per intentar que els nous usos siguin el més compatibles possible amb els originals de les arquitectures a recuperar. No fer-ho provoca situacions contradictòries en les quals l'arquitectura assumeix missions impossibles que ratllen la mera caricatura conservacionista. Aquí, la plataforma de Can Ricart proposa usos -petits equipaments; tallers

FOTOGRAFIES: R. REINA I SECALI / PLATAFORMA CAN RICART

de creació; vivers d'oficis o d'empreses, o el centre residencial d'acció educativa (CRAE)...- compatibles en el seu gra i en la seva funcionalitat amb els originals del complex productiu. Aquesta opció permet entendre el problema patrimonial de Can Ricart com una preservació de *l'organisme urbà* per sobre del d'un edifici en particular. Aquesta petita ciutat, inserida en la trama Cerdà, hauria de ser l'objecte principal de la protecció; i considerar-ho d'aquesta forma tanca les portes a les mutilacions injustificades del conjunt, i en canvi les obria a petites intervencions que millorin aquest. En aquest aspecte la distància entre la proposta municipal i la de la plataforma s'ha engrandit.

d) Sobre el concepte d'equipament

La proposta municipal desvirtua el concepte dotacional de la Plataforma de Can Ricart, situant l'interès de l'equipament en la Casa de Les Llengües. Aquí la distància se'ns presenta poc més que insalvable, ja que la pràctica habitual de l'ajuntament en matèria d'equipaments culturals no dona molt espai al risc d'una certa autogestió o a recollir el que resulta de la participació. La política cultural municipal sembla situada entre dos pols: el generat a l'entorn de les biblioteques públiques i d'alguns centres com el de Fort Pienc, profundament interessant; i el reiterat de fer museus dirigits principalment a l'atracció turística de la ciutat. Només des d'una perspectiva d'administració situada als llimbs de les necessitats culturals dels ciutadans d'avui es pot entendre que es proposi com a principal equipament per a Can Ricart l'anomenada Casa de Les Llengües.

No es pot explicar la positiva diligència municipal en el foment de vivers d'empreses –com a Barcelona Activa – i

alhora la incapacitat per vehicular iniciatives dirigides a la producció creativa, artística o d'oficis que aquí es planteja. I no cal basar l'argumentació d'aquesta necessitat d'usos diversos i alternatius en un discurs que miri al passat modernista o fabril de la ciutat retrobada, ja que és suficient enfocar cap a les necessitats que es manifesten en societat intercultural, diversa i amb requeriments d'integració i enriquiment personal. En aquest sentit, hauria de ser obligació de les administracions de progrés, no assistencialistes, aprofitar l'impuls de la societat civil per introduir nous arguments socials a la ciutat.

e) Final

En la mesura que el debat de Can Ricart afecta als arguments exposats, no s'haurien d'acceptar les mistificacions que presenta la proposta municipal. Entre altres raons perquè situen la discussió en el terreny merament tècnic, eludint el que de programa i model de ciutat té la proposta de La Plataforma de Can Ricart. En aquesta línia cal recordar que el que va posar a Barcelona en el discurs urbanístic internacional no varen ser únicament les seves architectures, sinó també els arguments de com construir la ciutat i principalment l'espai públic. Ara tenim l'oportunitat d'avançar en el terreny dels usos de la ciutat i en com tractar els teixits que la història ens ha deixat, i que els ciutadans han reconegut en tota la seva magnitud i complexitat. Seria convenient no perdre aquesta perspectiva.

Rafa Cáceres, 4 juliol 2006